

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE
PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

a articolului 191 din Codul de procedură penală
(liberarea provizorie sub control judiciar)

(Sesizarea nr. 33g/2016)

CHIȘINĂU

19 mai 2016

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 191 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(LIBERAREA PROVIZORIE SUB CONTROL JUDICIAR)

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:
DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Tudor PANȚÎRU, *judecători*,
cu participarea dnei Eugenia Mîța, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 6 aprilie 2016,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 191 din Codul de procedură penală, ridicată de către dl Alexandru Iachimciuc, avocat în dosarul nr. 1-1056/2014, aflat pe rolul Judecătoriei Centru, mun. Chișinău.

2. Sesizarea a fost depusă la Curtea Constituțională la 6 aprilie 2016 de către completul de judecată (Ecaterina Palanciuc, Maria Negru, Gheorghe Stratulat), în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

3. Autorul excepției de neconstituționalitate a pretins, în esență, că prevederile articolului 191 din Codul de procedură penală încalcă dispozițiile articolelor 4 alin. (1), 7, 8, 16, 21, 23 alin. (2), 25 și 27 din Constituție.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 29 aprilie 2016 sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost declarată admisibilă, fără a prejudica fondul cauzei.

5. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opinia Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Guvernului.

6. La ședința plenară publică a Curții, sesizarea a fost susținută de către dl Alexandru Iachimciuc, autorul excepției de neconstituționalitate. Parlamentul a fost reprezentat de către dl Sergiu Bivol, șef de secție în cadrul Direcției generale juridice. Guvernul a fost reprezentat de către dl Eduard Serbenco, viceministru al justiției.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 191 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(LIBERAREA PROVIZORIE SUB CONTROL JUDICIAR)

CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI PRINCIPAL

7. La 4 iulie 2014, inculpatul Oleg Timofti a fost reținut fiind învinuit de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de articolele 283, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m) și articolele 27, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m) din Codul penal.

8. Printr-o încheiere a judecătoriei Centru, mun. Chișinău în privința inculpatului a fost aplicată măsura arestului preventiv, care a fost prelungită succesiv, la demersul procurorului responsabil de caz.

9. Prin decizia din 1 martie 2016, ca urmare a examinării recursului declarat de către apărătorul inculpatului, Curtea de Apel Chișinău a revocat măsura preventivă sub formă de arest, stabilind față de inculpat măsura preventivă liberarea provizorie sub control judiciar.

10. În cadrul examinării cauzei penale în fond de către judecătoria Centru, mun. Chișinău, apărătorul inculpatului a depus o cerere privind revocarea măsurii preventive – liberarea provizorie sub control judiciar.

11. De asemenea, în cadrul ședinței de judecată din 5 aprilie 2016, apărătorul inculpatului a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 191 din Codul de procedură penală, invocând faptul că nu este limitat termenul aflării persoanei sub control judiciar, contrar prevederilor Constituției, precum și Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

12. Prin încheierea din aceeași dată, instanța de judecată a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și transmiterea sesizării în adresa Curții Constituționale pentru soluționare.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

13. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr. 78, art.140) sunt următoarele:

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...] (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 25

Libertatea individuală și siguranța persoanei

„(1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 191 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(LIBERAREA PROVIZORIE SUB CONTROL JUDICIAR)

[...]

(4) Arestarea se face în temeiul unui mandat, emis de judecător, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalității mandatului se poate depune recurs, în condițiile legii, în instanța judecătorească ierarhic superioară. Termenul arestării poate fi prelungit numai de către judecător sau de către instanța judecătorească, în condițiile legii, cel mult până la 12 luni.

[...]

(6) Eliberarea celui reținut sau arestat este obligatorie dacă motivele reținerii sau arestării au dispărut.”

Articolul 27
Dreptul la libera circulație

„(1) Dreptul la libera circulație în țară este garantat.

(2) Oricărui cetățean al Republicii Moldova îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a ieși, de a emigra și de a reveni în țară.”

Articolul 28
Viața intimă, familială și privată

„Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

Articolul 54
Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

[...]

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

14. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003 (republicat în M.O., 2012, nr.263-269, art.855) sunt următoarele:

Articolul 175
Noțiunea și categoriile de măsuri preventive

„[...]

(5) Liberarea provizorie sub control judiciar și liberarea provizorie pe cauțiune sunt **măsuri preventive de alternativă arestării** și pot fi aplicate numai față de persoana

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 191 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(LIBERAREA PROVIZORIE SUB CONTROL JUDICIAR)

în privința căreia s-a înaintat demers pentru arestare sau față de bănuitul, învinuitul, inculpatul care sunt deja arestați.”

Articolul 191
Liberarea provizorie sub control judiciar

„(1) Liberarea provizorie sub control judiciar poate fi acordată de către judecătorul de instrucție sau, după caz, de către instanța de judecată și este însoțită de una sau mai multe obligații prevăzute la alin. (3).

(2) Liberarea provizorie sub control judiciar nu se acordă bănuितului, învinuitului, inculpatului în cazul în care acesta are antecedente penale nestinse pentru infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave sau există date că el va săvârși o altă infracțiune, va încerca să influențeze asupra martorilor sau să distrugă mijloacele de probă, să se ascundă de organele de urmărire penală, de procuror sau, după caz, de instanța de judecată.

(3) Liberarea provizorie sub control judiciar este însoțită de una sau mai multe din următoarele obligații:

1) să nu părăsească localitatea unde își are domiciliul decât în condițiile stabilite de către judecătorul de instrucție sau, după caz, de către instanță;

2) să comunice organului de urmărire penală sau, după caz, instanței de judecată orice schimbare de domiciliu;

3) să nu meargă în locuri anume stabilite;

4) să se prezinte la organul de urmărire penală sau, după caz, la instanța de judecată ori de câte ori este citată;

5) să nu intre în legătură cu anumite persoane;

6) să nu săvârșească acțiuni de natură să împiedice aflarea adevărului în procesul penal;

7) să nu conducă autovehicule, să nu exercite o profesie de natura aceleia de care s-a folosit la săvârșirea infracțiunii;

8) să predea pașaportul judecătorului de instrucție sau instanței de judecată.

(4) Organul de poliție în a cărui rază teritorială locuiește bănuitul, învinuitul, inculpatul liberat provizoriu efectuează controlul asupra respectării de către acesta a obligațiilor stabilite de instanța de judecată.

(5) Controlul judiciar asupra persoanei liberate provizoriu poate fi ridicat, total sau parțial, pentru motive întemeiate, în modul stabilit pentru aplicarea acestei măsuri.”

15. Prevederile relevante ale Protocolului nr. 4 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.1298-XIII din 24 iulie 1997) sunt următoarele:

Articolul 2
Libertatea de circulație

„1. Oricine se găsește în mod legal pe teritoriul unui stat are dreptul să circule în mod liber și să-și aleagă în mod liber reședința sa.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 191 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(LIBERAREA PROVIZORIE SUB CONTROL JUDICIAR)

2. Orice persoană este liberă să părăsească orice țară, inclusiv pe a sa.

3. Exercițarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, siguranța publică, menținerea ordinii publice, prevenirea faptelor penale, protecția sănătății sau a moralei, ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.

4. În anumite zone determinate drepturile recunoscute în paragraful 1 pot face obiectul unor restrângeri care, prevăzute de lege, sunt justificate de interesul public într-o societate democratică.”

ÎN DREPT

16. Din conținutul excepției de neconstituționalitate, Curtea observă că aceasta vizează în esență inexistența unei durate maxime pentru care poate fi aplicată măsura preventivă sub formă de liberare provizorie sub control judiciar de către instanța de judecată în cadrul unui proces penal.

17. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională conexe, precum dreptul la libera circulație, dreptul la respectarea vieții private și de familie, principiul legalității procesului penal și al protecției împotriva arbitrarului, principiul proporționalității și rezonabilității la aplicarea măsurii preventive - liberarea provizorie sub control judiciar.

A. ADMISIBILITATEA

18. Prin decizia sa din 29 aprilie 2016, Curtea a verificat întrunirea următoarelor condiții de admisibilitate:

(1) Obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție

19. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003, ține de competența Curții Constituționale.

(2) Excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu

20. Fiind ridicată de către avocatul Alexandru Iachimciuc în dosarul nr. 1-1056/2014, care se află pe rolul Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este formulată de subiectul abilitat cu acest drept.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 191 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(LIBERAREA PROVIZORIE SUB CONTROL JUDICIAR)

(3) Prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei

21. Curtea reține că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost investită prin articolul 135 alin.(1) lit. g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și **de pertinența prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.**

22. Curtea observă că obiect al excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile articolului 191 din Codul de procedură penală.

23. Curtea acceptă argumentele autorului excepției de neconstituționalitate, potrivit cărora prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei, deoarece sub imperiul acestora s-au născut raporturi juridice care continuă să producă efecte și sunt determinante pentru soluționarea chestiunii privind eliberarea persoanei de sub control judiciar, măsură preventivă aplicată de către Curtea de Apel la 1 martie 2016.

24. În același timp, Curtea observă că prevederile alineatului (2) al articolului 191 din Codul de procedură penală se referă în mod expres la situațiile când liberarea provizorie sub control judiciar nu poate fi acordată de către judecătorul de instrucție sau, după caz, de către instanța de judecată. Astfel, prevederile acestuia nu au incidență asupra cauzei penale în care a fost ridicată excepția, **din moment ce liberarea provizorie sub control judiciar deja i s-a acordat inculpatului.**

25. În același timp, Curtea observă că alineatul (4) al articolului 191 din Codul de procedură penală indică organul responsabil de efectuarea controlului asupra respectării obligațiilor stabilite de instanța de judecată, însă fără a avea vreo competență de a ridica, total sau parțial, controlul judiciar asupra persoanei liberate. Astfel, această prevedere, de asemenea, nu are incidență asupra litigiului.

26. În Hotărârea nr. 2 din 9 februarie 2016 Curtea a subliniat că excepția de neconstituționalitate reprezintă o acțiune procesuală de apărare, prin care Curtea Constituțională este sesizată asupra neconcordanței cu prevederile Constituției a unor dispoziții legale **aplicabile în cauza dedusă instanței de judecată.**

27. Prin urmare, excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă în partea ce ține de alineatele (2) și (4) ale articolului 191 din Codul de procedură penală, deoarece nu au incidență în cauza penală în care este ridicată excepția.

(4) Nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 191 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(LIBERAREA PROVIZORIE SUB CONTROL JUDICIAR)

28. Curtea reține că prevederile contestate nu au constituit anterior obiectul controlului constituționalității.

29. Urmând jurisprudența sa anterioară, Curtea va aborda problema de constituționalitate a prevederilor contestate, raportate la circumstanțele concrete ale litigiului principal, prin prisma normelor constituționale invocate de autorul excepției, luând în considerare principiile consacrate în Constituție și în dreptul intern, precum și cele statuate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare - *Curtea Europeană*).

30. Prin urmare, Curtea apreciază că sesizarea nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un alt temei de sistare a procesului, în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale.

31. Curtea reține că autorul excepției de neconstituționalitate a invocat incompatibilitatea articolului contestat cu prevederile articolelor 4 alin. (1), 7, 8, 16, 21, 23 alin. (2), 25 și 27 din Constituție.

32. Cu referire la invocarea articolelor 4, 7 și 8 din Constituție, Curtea reține că aceste norme constituționale comportă un caracter generic, constituie imperative de ordin general-obligatoriu, stau la baza oricăror reglementări și nu pot constitui repere individuale și separate.

33. Totodată, norma constituțională cuprinsă la articolul 16 nu are o semnificație autonomă și urmează a fi aplicată în combinație cu normele constituționale care garantează un drept fundamental.

34. În ceea ce privește invocarea principiului constituțional al prezumției nevinovăției, garantat de articolul 21 din Constituție, Curtea reține că acesta nu este incident normelor contestate. Or, nu vinovăția propriu-zisă a inculpatului determină revocarea măsurii preventive, ci schimbarea condițiilor care au fost luate în considerație la data dispunerii liberării provizorii sub control judiciar, situație de natură să justifice temerea că, datorită comportamentului infracțional, acesta ar putea săvârși o altă infracțiune, va încerca să influențeze asupra martorilor sau să distrugă mijloacele de probă, să se ascundă de organele de urmărire penală, de procuror sau, după caz, de instanța de judecată.

35. În același timp, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că o restricție privind libertatea de circulație a unui individ care rezultă din măsurile de supraveghere specială nu constituie o privare de libertate în sensul articolului 5 § 1 din Convenție (*Nagy c. Ungariei*, cererea nr. 6437/02, decizia din 6 iulie 2004).

36. În acest context, Curtea reține că prevederile articolului 25 din Constituție nu au aplicabilitate în prezenta cauză, deoarece liberarea provizorie a persoanei sub control judiciar se aplică de către instanța de judecată ca alternativă a arestării preventive.

37. Astfel, pentru a elucida aspectele abordate în excepția de neconstituționalitate, Curtea va examina prevederile articolului contestat în

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 191 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(LIBERAREA PROVIZORIE SUB CONTROL JUDICIAR)

raport cu articolele 23 alin. (2) și 27 combinat cu articolul 54 din Constituție.

B. FONDUL CAUZEI

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 23 ALIN. (2) ȘI 27 DIN CONSTITUȚIE

38. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că prevederile articolului 191 din Codul de procedură penală sunt contrare dispozițiilor articolului 23 alin. (2) din Constituție, care prevăd că:

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

39. La fel, autorul excepției pretinde că dispozițiile articolului contestat contravin articolului 27 din Constituție, potrivit căruia:

„(1) Dreptul la libera circulație în țară este garantat.

(2) Oricărui cetățean al Republicii Moldova îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a ieși, de a emigra și de a reveni în țară.”

1. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

40. Autorul excepției de neconstituționalitate pretinde că dispozițiile articolului 191 din Codul de procedură penală nu corespund cerințelor de calitate a legii, fiind contrar articolului 23 alin. (2) din Constituție.

41. El susține că, prin reglementarea expusă de legiuitor, instanțelor li s-a oferit dreptul de a dispune o măsură preventivă nelimitată în timp, care în esență afectează dreptul persoanei la libera circulație.

42. De asemenea, autorul excepției invocă în sprijinul argumentelor sale colizia existentă între normele conținute la articolele 191 și 178 din Codul de procedură penală.

2. Argumentele autorităților

43. În opinia sa scrisă, Parlamentul a susținut că liberarea provizorie sub control judiciar este o alternativă a arestării preventive, nefiind condiționată de arestul preventiv. Astfel, controlul judiciar asupra unei persoane liberate provizoriu este o măsură preventivă distinctă, iar termenul aflării persoanei sub control judiciar nu poate fi inclus în termenul arestului preventiv, primul nefiind limitat de normele constituționale.

44. În opinia Parlamentului a susținut că art. 191 din Codul de procedură penală nu încalcă dreptul la libera circulație, statuat în articolul 27 din

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 191 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(LIBERAREA PROVIZORIE SUB CONTROL JUDICIAR)

Constituție, deoarece, potrivit art. 178 din Codul de procedură penală, persoana obligată de a nu părăsi localitatea, în care își are domiciliul permanent sau temporar, cu încuviințarea instanței de judecată care a dispus măsura respectivă, poate circula liber, inclusiv poate să-și schimbe domiciliul, doar că e obligată să comunice despre aceasta instanței.

45. În viziunea Președintelui Republicii Moldova, liberarea provizorie sub control judiciar nu poate fi concepută fără o stare de arest preexistentă. În sensul dat, liberarea provizorie sub control judiciar nu este altceva decât o atenuare considerabilă a stării de detenție preventivă, întrucât, contrar arestului, liberarea provizorie presupune o stare neprivativă de libertate a persoanei. Prin urmare, interdependența legal stabilită dintre aceste două măsuri preventive, dar și întrebuițarea de către legiuitor în contextul articolului în cauză a cuvântului „provizoriu”, care presupune o acțiune ce durează numai un anumit timp, denotă clar faptul că liberarea provizorie sub control judiciar poate fi aplicată doar în locul arestului preventiv și doar pentru termenul maxim de 12 luni prevăzut de articolul 25 alin. (4) din Constituție.

46. Totodată, Președintele Republicii Moldova consideră că pretenția privind coliziunea dintre art. 191 și art. 178 din Codul de procedură penală nu ține de competența Curții Constituționale.

47. Guvernul afirmă că măsurile preventive, în condițiile în care acestea se impun, vizează inclusiv o restricție la nivelul libertății individuale, ca drept fundamental, iar, în particular, operează o restricție și în privința componentei sale - dreptul la libera circulație, fie prin „*amputare*” în cazul măsurilor preventive privative de libertate, fie prin „*limitare*” în cazul măsurilor preventive neprivative de libertate.

48. Guvernul consideră ca termenul aplicării măsurii preventive - liberarea provizorie sub control judiciar este un termen rezonabil, iar durata maximă de aplicare a acesteia nu poate depăși un termen rezonabil.

3. Aprecierea Curții

49. Curtea reține că libertatea individuală, ca un drept fundamental al omului, este afectată total sau parțial, în exercițiul său prin luarea unei măsuri preventive, urmărindu-se prin aceasta asigurarea unei bune desfășurări a procesului penal.

50. Fiind concepută ca o fundamentare a unei instituții juridice procesual-penale, care să concilieze două valori sociale, liberarea provizorie sub control judiciar este o măsură destinată să concilieze libertatea individuală (prin evitarea detenției) cu protecția socială, impunând un control asupra persoanei eliberate (prin stabilirea anumitor obligații sau restricții).

51. Curtea observă că, potrivit prevederilor Codului de procedură penală, măsura liberării provizorii sub control judiciar este o măsură preventivă neprivativă de libertate și constituie o alternativă a arestării preventive, ce

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 191 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(LIBERAREA PROVIZORIE SUB CONTROL JUDICIAR)

poate fi aplicată numai față de persoana în privința căreia s-a înaintat un demers de arestare sau față de bănuitul, învinuitul, inculpatul care sunt deja arestați. Această măsură poate fi luată de către judecătorul de instrucție sau instanța de judecată, dacă există probe sau indicii temeinice din care rezultă suspiciunea rezonabilă că acesta a săvârșit o infracțiune și dacă măsura este necesară în scopul asigurării bunei desfășurări a procesului penal, al împiedicării sustragerii inculpatului de la urmărirea penală sau de la judecată ori al prevenirii săvârșirii unei alte infracțiuni (art. 175 și 191 alin. (1) din CPP).

52. De asemenea, Curtea relevă că alineatul (3) al articolului 191 din Codul de procedură penală stabilește anumite restricții și obligații, care urmează să fie respectate de către persoana în privința căreia a fost aplicată liberarea provizorie sub control judiciar, și anume: să nu părăsească localitatea unde își are domiciliul, decât în condițiile stabilite de către judecătorul de instrucție sau, după caz, de către instanță; să comunice organului de urmărire penală sau, după caz, instanței de judecată orice schimbare de domiciliu; să nu meargă în locuri anume stabilite; să se prezinte la organul de urmărire penală sau, după caz, la instanța de judecată ori de câte ori este citată; să nu intre în legătură cu anumite persoane; să nu săvârșească acțiuni de natură să împiedice aflarea adevărului în procesul penal; să nu conducă autovehicule, să nu exercite o profesie de natura aceleia de care s-a folosit la săvârșirea infracțiunii; să predea pașaportul judecătorului de instrucție sau instanței de judecată.

53. Analizând natura măsurilor menționate *supra*, Curtea constată că acestea constituie ingerințe în drepturile și libertățile fundamentale, precum ar fi libera circulație, viața intimă, familială și privată etc.

54. Curtea reține că drepturile fundamentale enunțate nu sunt absolute prin natura lor, acestea putând fi supuse unor limitări rezonabile și proporționale, printr-o reglementare juridică.

55. În acest sens, potrivit jurisprudenței Curții Europene, obligația de a purta un document de identitate, care să fie prezentat poliției la cerere (*cauza Reyntjens c. Belgiei, decizia din 9 septembrie 1992*), sau obligația impusă persoanei inculpate sau condamnate penal de a-și depune pașaportul pentru a obține punerea sa „provizorie” sau „condiționată” în libertate (*cauza X c. Germaniei, decizia din 6 martie 1984*) nu sunt considerate restricții ale dreptului la circulație și constituie, în anumite condiții, măsuri necesare asigurării ordinii publice sau pentru prevenirea săvârșirii de infracțiuni.

56. În același timp, Curtea constată că articolul 191 din Codul de procedură penală **instituie anumite restricții pentru drepturile și libertățile persoanei fără a reglementa durata pentru care poate fi dispusă măsura preventivă – liberarea provizorie sub control judiciar.** Acest fapt generează o situație de incertitudine pentru persoanele eliberate

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 191 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(LIBERAREA PROVIZORIE SUB CONTROL JUDICIAR)

provizoriu sub control judiciar, aceștia neavând posibilitatea de a-și adapta conduita și a-și apăra drepturile procesuale.

57. Curtea reține că normele juridice care reglementează măsura liberării provizorii sub control judiciar trebuie să respecte anumite exigențe de stabilitate, previzibilitate și claritate, iar neindicarea termenului pentru care aceasta poate să fie aplicată determină o stare de incertitudine juridică.

58. Curtea menționează că dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, consacrat în art. 23 din Legea fundamentală, implică, între altele, adoptarea de către legiuitor a unor reguli procedurale clare, în care să se prescrie cu precizie condițiile și termenul în care justițiabilii își pot exercita drepturile.

59. În acest sens, în Hotărârea nr. 26 din 23 noiembrie 2010, Curtea a reținut că:

„Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile.”

60. De asemenea, în cauza *Rotaru c. României*, Curtea Europeană a statuat că „o norma este previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane - care, la nevoie, poate apela la consultanța de specialitate - să își corecteze conduita”, iar în cauza *Sunday Times c. Regatului Unit*, Curtea Europeană a decis că „[...] cetățeanul trebuie să dispună de informații suficiente asupra normelor juridice aplicabile într-un caz dat și să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-un act determinat”.

61. În acest context, Curtea reține, conținutul actului normativ trebuie să permită persoanei interesate să prevadă în mod rezonabil conduita pe care trebuie să o adopte, claritatea și previzibilitatea fiind elemente *sine qua non* ale constituționalității unei norme. De asemenea, legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor.

62. De altfel, în jurisprudența sa Curtea Europeană a reiterat că persoana în privința căreia se desfășoară o procedură penală este în drept să beneficieze de o diligență, în special în partea ce ține de examinarea cazului său. Astfel, previzibilitatea actului normativ este în strânsă legătură cu garanțiile unui proces echitabil, care sunt concepute pentru a evita plasarea unei persoane, pentru o perioadă îndelungată, într-o stare de incertitudine

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 191 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(LIBERAREA PROVIZORIE SUB CONTROL JUDICIAR)

referitoare la rezultatul examinării cauzei (*cauza Nakhmanovich c. Rusiei, hotărârea 2 martie 2006, § 89, cauza Hajibeyli c. Azerbaidjanului, hotărârea 10 iulie 2008, § 51*).

63. Curtea relevă că aplicarea de către autoritățile judiciare a măsurii preventive neprivative de libertate, măsură care constituie o limitare a libertății persoanei, trebuie să respecte raportul de proporționalitate între măsura vizată și scopul urmărit prin dispunerea ei.

64. Astfel, cu privire la respectarea principiului proporționalității, garantat de articolul 54 din Constituție, Curtea constată că măsura liberării provizorii sub control judiciar este prevăzută de lege, și anume de art. 191 din Codul de procedură penală, este necesară pentru protejarea valorilor de drept și urmărește un scop legitim, și anume cel al asigurării bunei desfășurări a procesului penal.

65. În partea ce ține de respectarea unui echilibru între interesul public și cel individual, Curtea reține că norma contestată poate afecta principiul proporționalității în măsura în care aceasta nu stabilește durata pentru care poate fi dispusă.

66. De asemenea, Curtea observă că, potrivit art. 178 din Codul de procedură penală, măsura preventivă – obligarea de a nu părăsi localitatea sau obligarea de a nu părăsi țara se aplică pe o perioadă care nu poate depăși 30 de zile, termen care urmează a fi respectat și la prelungirea acestei măsuri.

67. În aceste circumstanțe, Curtea constată că în timp ce pentru măsura cuprinsă la articolul 191 din Codul de procedură penală, care prevede inclusiv nepărăsirea localității, nu se indică termenul pentru care se aplică, pentru măsura similară de la art. 178 acest termen este specificat.

68. De asemenea, Curtea observă că art. 195 alin. (5) pct. 1) din Codul de procedură penală reglementează că măsurile preventive încetează de drept **la expirarea termenelor prevăzute de lege ori stabilite de organul de urmărire penală sau instanța de judecată**, dacă nu au fost prelungite în conformitate cu legea.

69. Curtea menționează că, deși art.191 din Codul de procedură penală nu prevede în mod expres un termen limită pentru care să poată fi dispusă măsura liberării provizorii sub control judiciar, totuși instanța de judecată, ținând cont de art. 195 alin. (5) pct. 1), ar trebui să stabilească un termen pentru aplicarea acestei măsuri.

70. Curtea reține că neindicarea termenului de aplicare a măsurii liberării provizorii sub control judiciar constituie o omisiune legislativă contrară Constituției.

71. În acest context, Curtea reține că, fiind în prezența unei omisiuni legislative și în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, nu poate ignora viciul de neconstituționalitate existent, deoarece tocmai această omisiune este cea care generează, *eo ipso*, încălcarea dreptului constituțional al persoanei de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. Or,

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 191 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(LIBERAREA PROVIZORIE SUB CONTROL JUDICIAR)

Curtea Constituțională, potrivit art. 134 din Legea fundamentală, garantează supremația Constituției, ceea ce presupune, printre altele, conformitatea întregului drept cu Constituția.

72. În această ordine de idei, Curtea reține critica de neconstituționalitate a articolului 191 din Codul de procedură penală, în partea ce ține de nereglementarea unui termen rezonabil pentru care poate fi dispusă măsura preventivă liberarea provizorie sub control judiciar, deoarece tocmai omisiunea și imprecizia legislativă sunt cele care generează încălcarea dreptului fundamental pretins a fi încălcat.

73. Prin urmare, din interpretarea sistematică a normelor procesual-penale, care instituie termene pentru aplicarea altor măsuri preventive, se impune necesitatea reglementării în art. 191 din Codul de procedură penală a termenului pentru care poate fi dispusă măsura preventivă – liberarea provizorie sub control judiciar.

74. Curtea relevă că acest remediu procedural va asigura un just echilibru între interesul public și cel individual. Or, măsurile preventive au un caracter excepțional, inerent restrângerilor exercițiului drepturilor sau libertăților fundamentale, iar aceasta implică, în mod necesar, și caracterul lor temporar, limitat în timp.

75. Astfel, luând în considerare cele expuse, în vederea remedierii deficienței de reglementare și înlăturării viciului de neconstituționalitate, Curtea va emite o Adresă Parlamentului, pentru a opera modificări în Codul de procedură penală, ținând cont de raționamentele menționate.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a) și g) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și e), și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite parțial* excepția de neconstituționalitate ridicată de avocatul Alexandru Iachimciuc în dosarul nr. 1-1056/2014, pendinte la Judecătoria Centru, mun. Chișinău.

2. *Se declară neconstituțional* articolul 191 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003, în partea ce ține de *omisiunea* de a reglementa termenul pentru care poate fi dispus controlul judiciar și durata maximă a acestei măsuri.

3. Până la remedierea deficienței de reglementare constatate prin prezenta hotărâre și înlăturarea viciului de neconstituționalitate, prin corectivele aduse în sensul arătat prin prezenta hotărâre, dispozițiile articolului 191 din Codul de procedură penală se mențin în fondul activ al

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE A
ART. 191 DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ
(LIBERAREA PROVIZORIE SUB CONTROL JUDICIAR)

legislației, liberarea provizorie sub control judiciar, similar altor măsuri preventive neprivative de libertate, urmând a fi dispusă de judecător pentru perioade determinate.

4. Ținând cont de constatările cuprinse în prezenta hotărâre, în conformitate cu articolul 28¹ din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională, Parlamentul urmează să adopte modificările de rigoare la articolul 191 din Codul de procedură penală în mod prioritar.

5. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și *se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Alexandru TĂNASE

Chișinău, 19 mai 2016
HCC nr.17
Dosarul nr. 33g/2016